

Különleges Csontváry-kép Pécssett

VIG

Kultúrtörténeti szenzációnak számít Csontváry Kosztká Tivadar korai remekműve, A gácsi Forgách-kastély (1890 körül) című festmény, amely kedd óta Pécssett tekinthető meg. Az Antal-Lusztig-gyűjteményhez tartozó kiemelkedő értékű műalkotás a Modern Modern és Kortárs Művészeti Központ Debrecen letéti anyagából érkezett a Janus Pannonius Múzeum állandó Csontváry-kiállítására. A pécsiek cserébe kölcsön adták a Vihar a Hortobágyon című alkotást, amely a Modern Alföld című kiállításán látható.

Csontváry Kosztká Tivadar patikusként tevékenykedett Gácson, Nógrád vármegye járásközpontjában 1884 decemberétől. Mint a község megbecsült polgára, tevékenyen részt vett a település közéletében, ennek részeként számos írása is megjelent a helyi lapokban. Gács tette lehetővé a fiatal művész számára az alkotáshoz szükséges anyagi függetlenség megteremtését, de jó helyszínnek bizonyult Csontváry művészi ambíciói kibontakozására is. Festőművészként is megihlette a környezet, amire az egyik legszebb példa a Forgách-kastélyt ábrázoló korai műve. A mű egyes elemei, a mesészerű, egzotikus növényekkel dúsan benőtt völgy fölötti kastély, valamint a távolban előbukkanó vár látványa, megtalálhatók a Selmecbánya vagy a Zrínyi kiróhanása című festmény kompozíciós elemei között is. A kép keddtől vasárnapig tekinthető meg a Janus Pannonius Múzeumban.

Az év kiállítása a Modemben

Szombaton nyílik Az Alföld – Történetek kétszáz év magyar képzőművészetéből – című tárlat Debrecenben. Több mint száz műalkotást, köztük Csontváry Kosztká Tivadar, Fényes Adolf, Holló László, Koszta József, Lotz Károly, Mednyánszky László és Tornyai János munkáit gyűjtötték össze. A kiállításon filmeket is láthat a közönség. (MN)

Újra Keszthelyen a Festetics-bútorok

Visszakerültek a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumba a Festetics család mostanáig az Iparművészeti Múzeum bútorgyűjteményében őrzött bútorai. A Helikon Kastélymúzeum tavaly adta vissza a Sigray családnak azokat a műtárgyakat, amelyeket még a II. világháborúban helyeztek el náluk. Ezeket most eredetileg is oda tartozó tárgyakkal pótolta. (MN)

Elhunyt Gera Mihály

Életének 83. évében elhunyt Gera Mihály újságíró, szerkesztő, fotótörténész. A nyolcvanas évek közepén a Fotóművészeti Galéria, 2000–2003-ban a Magyar Fotográfusok Háza művészeti vezetőjeként, 1992–97-ben a Magyar Fotóművészek Szövetségének elnökeként tevékenykedett. Számos egyéb elismerése mellett Tancsics Mihály-, Aranytoll- és Balogh Rudolf-díjjal tüntették ki. A Bálint György Újságíró Akadémián fotósok és újságírók nemzedékeit tanította, félszázal több fotográfiai album szerkesztésében vett részt, ő indította el a Fényképtár sorozatot is. (MTI)

A halálbüntetés barbár és aljas tett

Stellan Skarsgard a színészet iránti szenvedélyéről, a család szentségéről és a filmszakmáról

A skandináv film kétségtelenül egyik legnagyobb színészegysége Stellan Skarsgard. A remek svéd művész immár több mint negyven éve van a szakmában, és manapság legalább annyira hívhatjuk hollywoodi sztárnak, mint európai lieblingnek. Lars von Trier mellett Hans Petter Molandnak is a kedvenc színésze, akivel most ismét közös filmet készített. Az idei Berlinale versenyprogramjában szereplő Az eltűnés sorrendjében vérbő skandináv fekete komédia egy fia gyilkosain bosszút álló apáról, akinek civil foglalkozása hókotró. Skarsgard a magyar mozibemutató kapcsán adott interjút lapunknak.

KÁRPÁTI GYÖRGY

Scarsgard úr, ha jól tudom, nyolc gyereke van. Mit jelent önnek a család?

– Igen, valóban nyolc gyerekem van. De tudja, egy férfi esetében sosem lehetünk biztosak a végső számot illetően, így talán úgy a pontosabb, hogy ismereteim szerint nyolc gyerekem van (nevet). A legfiatalabb másfél éves, képzelje, gyakorlatilag 37 éve megállás nélkül pelenkázok! De komolyan. A család nagyon sokat jelent számomra, főleg, ha az ember olyan területen dolgozik, mint a filmszakma, amely tele van válótlanságokkal. És itt most nem a filmforgatásra vagy a filmre magára gondolok, hanem a vörös szőnyeges gálavetítésekre, a púderre, ami a bemutatókat körülveszi. Igen veszélyes világ ez, mert egyetlen pillanat alatt hajlamos elhinni az ember, hogy fontosabb annál, mint amilyen valójában. Ezért nagyon jó átlagos, földhözragadt életet élni családfőként, elmenni a zöldségeshez, főzni, vagy pelenkát cserélni, ahogy azt a hétköznapi emberek tesszik.

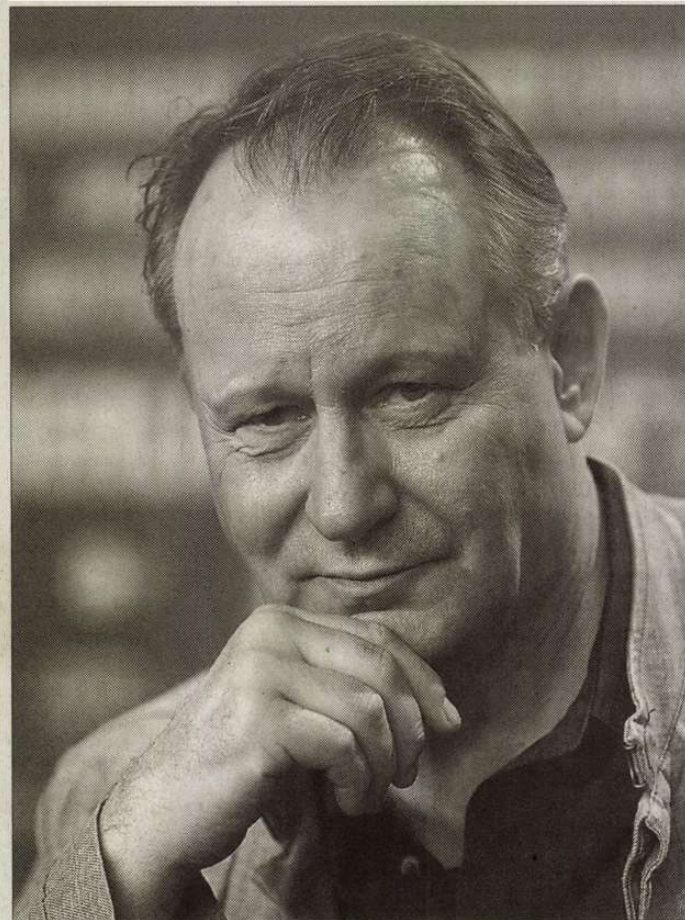
– Az elmondottak fényében tudott erkölcsileg azonosulni azzal a fia gyilkosain önbíráskodással elégteltel vevő karakterrel, akit játszik?

– Nem. Azt a rendezővel még a forgatás előtt tisztáztuk egymás között, hogy a főszereplő tette erkölcsstelen, viszont pszichológiai nézőpontból érthető a reakciója.

Ami engem illet, nem tudnék dühömben, felindultságomban embert ölni, de általában véve vallom, hogy bármilyen gyilkosságnak illegálisnak kellene lennie. Ezért is vagyok a halálbüntetés ellen. Én nagyon barbár és aljas tettek tartom, és nem hiszem, hogy bármilyen bűncselekmény elkövetésére megfelelő büntetés lenne. Nagyon könnyű megideologizálni gyilkosságokat, s az emberiség a történelemben ennek nemegyszer bizonyosságát adta. Sajnos nem nevezhetők ilyen értelemben extrém esetnek a második világháborús náci vagy önkönel a nyilas rémtettek. Hiszen pont az a rémségekben a megdöbbenő, hogy az elkövetők átlagemberek voltak. Azt viszont szégyezük le, hogy Az eltűnés sorrendjében nem erkölcsi tanmese, nem is lehet, és nem is szabad ilyen aspektusból nézni a filmet. Egy mese, mint mondjuk Szent György és a sárkány története, ami most az ön neve miatt ugrik be hirtelen.

– Az eltűnés sorrendjében egyik legnagyobb erőnye, hogy sikeresen egyensúlyoz a fekete komédia és a véres bosszúfilm között. Az arányokat hogyan igyekeztek tartani a forgatás során?

– Nagyon jó kérdés, mert egyszerre kellett megmutatnunk, hogy mennyire tragikus lehet az élet, s mennyire nevetségesek az emberek. Ezt a kettősséget rettenő nehéz egyszerre ábrázolni. Ebben a tekintetben Hans Petter

„Nagyon könnyű megideologizálni gyilkosságokat”

FOTÓ: EUROPESS/APP

Moland rendező nagyon jó munkát végzett, s elárulom, még a forgatókönyvben sem volt ennyire jól kitalálva mindez. De tudja, mit? Én az ilyen filmeket szeretem a legjobban, mert ilyen az élet maga. Minden nézőpont kérdése megítélésem szerint: van, hogy egy tragikus eseményt az életünkkel képesek vagyunk visszatekintve humorosan látni. És ha ezt a filmben jól megcsinálják, akkor válik az adott alkotás kiszámíthatatlanná, mint az élet. Ezért szerettem nagyon A nimfomániást, ami időnként hihetetlenül humoros. A humorérzékemet egyébként Billy

Wilder, Charlie Chaplin, a Marx testvérek filmjei és a Monty Python formáltak. Az viszont nagyon skandináv motívum, hogy a sötétségnek láttatjuk a humoros oldalát. Gondolom, ez összefügg a napsütéses órák alacsony számával meg az ősztönnel, ahogy a sarki hideget igyekezünk túlélni.

– Ha már a rendezőt említi: rendszeresen együtt dolgoznak Hans Petter Molanddal. Ennyi filmmel a hátuk mögött van még egymásnak új mondanivalójuk?

– Természetesen, hiszen végső soron minden forgatókönyv, minden film új kihívás, új kaland. Az

az igazság, hogy nagyon jó barátok is vagyunk egyúttal, mára fél századból is megértjük egymást a forgatás alatt. Eppen emiatt a közös munka számunkra olyan, mint együtt barangolni a világban egy régi cimborával, s újabb és újabb bajba keveredni vele.

– Ebben a filmben Bruno Ganz játssza a balkáni gengsztervezért, aki az ön legfőbb ellenfele.

– Ó, imádom Bruno Ganzot, hatalmas színésznek tartom, ráadásul emberileg is fantasztikusan nagyra értékelem. Vele kapcsolatban el kell mondanom, hogy a rendező egyik legnagyobb motivációja a film elkészítésében az volt, hogy szeretett volna engem és Bruno Ganzot egy autóban látni. Nem viccelek. Ezért is lett ez a film kulcsjelenete, lezárása, amely teljesen másképp nézett ki a forgatókönyvben, de a kevesebb több elve miatt forgattuk le végül úgy, ahogy. A nézők és olvasók miatt ennél többet viszont nem mondhatok róla.

– Említette, hogy idegenül mozog a nemzetközi kasszasikerek rivaldájában, bár rengeteg szerepet kapott nagyjelmekben az utóbbi időben. Ilyenkor nem nehéz visszatérni egy kis skandináv filmbe?

– Egyáltalán nem, sőt, néha még koproducerként is segítőkisebb filmek elkészültében. Érdekes, hogy elsősorban dán és norvég moziban szerepelek, ha skandináv filmről van szó, húsz év alatt talán egy svéd moziban játszottam. Utóbbiban persze szerepet játszik az is, hogy nem kapok túl érdekes felkéréseket otthonról. Ráadásul számomra minden film egyforma kihívás: akárhansztor új forgatást kezdünk, mindig őszintén elfog a rettegés. De bármennyire is ijesztő, mégis imádom a munkámat, nem is tudnék mást elképzelni, csak a színészkedést.

Hangjelek a kazamatákban

A Mediawave-en életre kelt és teljes nagyságában mutatkozott meg a kortárs magyar zene géniusza

Föld, kő, víz. A természet elemei. A helyszín választása híuen tükrözi a 24 évvel ezelőtt Győrből indult, Komáromba áttelepült Mediawave fesztivál szellemiségét. A Duna partján kőből emelt, földbe rejtett Monostori erőd öt napon át a természetelvűség, kreativitás és a közöségteremtés jegyében kínált elfoglaltságot az érdeklődőknek.

HANG - HATÁS

TURI GÁBOR

A Mediawave nem pusztán kulturális szolgáltatásokra szerveződött vállalkozás. Rendezőit a hagyomány és a modern formák kettőssége, egymást ihlető, motiváló jellege izgatja. Fesztivál helyett inkább együttlétnek nevezik a nemzetközi találkozót, amely a filmes, zenés, vizuális, táncos, színházi és irodalmi programokon kívül alkotóműhelyeknek, materiális és szellemi javak csereberéjének is teret ad. Az erőd különböző termeiben, a várárokban és a Duna partján párhuzamosan zajló események között mindenki kedvére szemelgethet, a környezet és a seregszemle kötetlensége az otthonosság érzésével tölti el a látogatókat.

A zenei programokat négy csoportba sorolták a szervezők, úgy mint jazz/blues/improvizatív zene

A Geröly Kwartett koncertje a Duna partján felállított színpadon

FOTÓ: MTI/KRIZSIAN CSABA

– népzene/tánc – etno/new line/underground/aktuális zene – buli/mulatság. Összesen negyven formáció lépett színpadra, a legtöbb, tizenhat, az első kategóriában. A fogalmak mai zűrzavarában nehéz eligazodás; az arányok mindenestre kirajolták a seregszemle zenei profilját.

Nem akad magyarországi rendezvény, amely ilyen merészen és következetesen biztosítana fórumot az új, kísérletező zenei irány-

zatoknak. A New York-i improvizatív szcéna fenegyerekeként elhíresült Elliott Sharp gitáros viszonylag hagyományos bluesprogramja szinte kakukktójának számított a meglehetősen befogadói nyitottságot kívánó produkciók sorában. A műfajában sztárként ismert skandináv Thing trió elementáris erejű free/punk jazzétől nem sokkal maradt el intenzitásában a holland Tristan Honsinger (cselló) és a japán Csino Szuicsi (Chino Shuichi,

zongora) dadaista interakciója vagy a fiatal holland és amerikai muzikusokból álló Cactus Truck nehéztűzérése.

Magyar szempontból a Mediawave kiemelt vállalása a hazai avantgárd jazz apostolának, a 75 éves született, 2011-ben elhunyt Szabados Györgynek a megidézése volt. Ezt szolgálta Medgyesi Gabriella: Az események titkos története című filmjének vetítése, az egykori muzikustársak és tanítványok

részvételével rendezett eszmecsere, Erdélyi György előadóművész közreműködése, és ehhez illeszkedett a Trio Kontraszt (Stevan Kovacs Tickmayer – zongora, Grensó István – szaxofon, fuvala, Geröly Tamás – dob) a Geröly Kwartett és a Grensó együtt fellépése.

Hogyan élhet tovább egy nagy formátumú muzsikuskategóriák fölötti, jelentős mértékben improvizatív elemekre épülő zenéje? Az esküvő, a Fohász és az Atyton című korai Szabados-kompozíciók megszólaltatásával a vajdasági Mezei Szilárd brácsással kibővült Grensó-csapat megadta a választ a kérdésre. Az együttes két fiatal tagja, Pozsár Máté (zongora) és Miklós Szilveszter (ütőhangszerek) személyesen nem ismerte a szerzőt, Benkő Róbert robusztus bőgőjátékától támogatva mégis tökéletes beleérzéssel fejtették fel a szabadosi zene rétegeit. A Bartók és Szabados nyomdokaiban járó Mezei és a szabad zenélés nagymesterévé érett Grensó szólói glóriával fonták be, és egekbe repítették a szilárd kompozíciós vázra épülő, mégis szárnyalóan szabad muzsikát. Rendkívüli, felemelő esemény történt ezen az estén: életre kelt, és teljes nagyságában mutatkozott meg a kortárs magyar zene géniusza.

(Mediawave fesztivál, Komárom, Monostori erőd, április 29.–május 3.)